

Demokratiska värderingar och rättigheter

Socialdemokraterna vill:

- Införa en ny mekanism för att granska att EUs medlemsstater lever upp till grundläggande rättigheter, rättsstat och demokrati
- Slutföra arbetet med lagförslaget som innebär att man ska kunna dra in medel från EU:s fonder från medlemsstater som har systematiska hot mot rättsstaten
- Anta en övergripande handlingsplan för EU som garanterar mänskliga rättigheter för hbtq-personer

Vårt budskap:

- Demokratien och respekten för rättsstatens principer är grundläggande värderingar som EU bygger på. Högnationalister hotar grundläggande demokratiska principer i flera medlemsstater och EU har varit dåligt rustat att möta denna utmaning. I dag finns i princip bara möjligheten att dra in ett lands rösträtt, vilket dessutom kräver enhällighet. Vi tror att en ny mekanism för att granska medlemsstaterna kan vara en av lösningarna.
- När demokratins värderingar hotas måste vi skärpa verktygen för att värna rättsstatens principer och demokratin i Europa. EU måste också kunna agera i ett tidigare skede innan situationen blivit för allvarlig. Därför vill vi också införa möjligheten att dra in EU-medel från regeringar som systematiskt hotar rättsstaten och demokratin
- Samtidigt som utvecklingen gått framåt på en rad områden för HBTQ-personers rättigheter så visar undersökningar att rädsla, isolering och diskriminering tillhör vardagen för många HBTQ+-personer. Vi står upp för allas lika värde och därför vill vi att EU antar en handlingsplan för att skydda HBTQ+-personers grundläggande rättigheter. Skarpare åtgärder behövs för att skapa ett samhälle där alla kan utnyttja sina rättigheter fullt ut, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet.

Demokratiska värderingar och rättigheter

Stoppa urholkningen av demokratin, rättsstaten och mänskliga rättigheter i Europa

Demokrati och respekten för rättsstatens principer är grundläggande värderingar som EU bygger på. När dessa värderingar hotas av högerextrem partier och regeringar måste vi skärpa verktygen för att värna rättsstatens principer och demokratin i Europa.

Socialdemokraterna vill:

- Inför en ny mekanism för att granska att EUs medlemsstaterna lever upp till grundläggande rättigheter, rättsstat och demokrati;
- Slutföra arbetet med lagförslaget om att kunna dra in medel från EU:s fonder från medlemsstater som har systematiska hot mot rättsstaten;
- Anta en övergripande EU-handlingsplan som garanterar mänskliga rättigheter för hbtq-personer;

Vårt budskap

Högernationalister hotar grundläggande demokratiska principer i flera medlemsstater, och EU har varit dåligt rustat att möta denna utmaning av de grundläggande värderingar som unionen bygger på. I dag finns i princip bara möjligheten att dra in ett lands rösträtt, vilket dessutom kräver enhällighet. Vi tror att en ny mekanism för att granska medlemsstaterna kan vara en av lösningarna. EU måste också kunna agera på ett tidigare plan innan situationen blivit för allvarlig. Det måste också införas möjligheter att dra in EU-medel från regeringar som systematiskt hotar rättsstaten och demokratin.

Samtidigt som utvecklingen gått framåt på en rad områden för HBTQ-personers rättigheter så visar undersökningar att rädsla, isolering och diskriminering tillhör vardagen för många HBTQ+-personer. I ett hårdnande Europa måste vi stå upp för allas lika rättigheter i kamp mot konservativa grupper och regeringar. Exempelvis så har Ungern och Polen blockerat diskussioner på EU-nivå om diskriminering av HBTQ+-personer. EU bör anta en handlingsplan för att skydda HBTQ+-personers grundläggande rättigheter. Skarpare åtgärder behövs för att skapa ett samhälle där alla kan utnyttja sina rättigheter fullt ut, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet.

Det här har vi gjort:

- Framgångsrikt drivit på för att inleda så kallade artikel 7 förfarande mot Ungern Polen
- Verkat för att Europaparlamentet antagit förslag om en mekanism för granskning av mänskliga rättigheter, rättsstat- och demokrati i EU, med systematisk, opartisk och fullständig övervakning av samtliga medlemsstater och unionens institutioner.
- Stått upp för att rättsstatsprincipen ska gälla i hela EU. Vi har röstat för kritiska resolutioner om situationen i Rumänien, Malta och Slovakien.

Frågor & Svar

Frågor som dels tar upp det som oppositionen vill göra som tydliggör kontrast och dels frågor som vi kan få från andra t.ex. media

- *Fråga. Varför ska EU bestämma över svensk demokrati och rättsstat?*

Svar. Alla stater som vill gå med i EU måste uppfylla de så kallade Köpenhamnskriterierna för rättsstat, demokrati och mänskliga rättigheter. Det vore orimligt att låta medlemsstater bryta mot dessa kriterier när de väl är med. Utvecklingen i Ungern har visat att EU idag inte klarar av att granska och följa upp kränkningar av mänskliga rättigheter som sker inom unionen.

- *Fråga. I Rumänien vill en socialdemokratisk regering legalisera korruption, varför säger ni ingenting om det?*

Svar. Vi har både internt och externt varit hårda i vår kritik mot utvecklingen i Rumänien och krävt att den rumänska regeringen backar och inte inför lagstiftning som försvagar rättsstaten och kampen mot korruption. I Europaparlamentet har vi röstat för tuffa resolutioner med kritik mot Rumänien. Vi har även tagit initiativ till att suspendera det rumänska partiet från det europeiska socialdemokratiska partiet, PES.

Fakta

- EU:s artikel 7-process

I artikel 7 i EU:s Lissabonfördrag fastställs att en majoritet i EU-kommissionen, EU-parlamentet eller bland medlemsländerna kan dra i gång ett särskilt förfarande när ett medlemsland anses åsidosätta grundläggande EU-värderingar som "respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter".

Processen sker i flera steg där utfrågningar och rekommendationer blandas med formella beslut. Om man når så långt att man vill fastslå att ett EU-land verkligen åsidosätter värdena måste alla andra EU-länder rösta för. Eventuella sanktioner som

då kan införas – exempelvis att tillfälligt dra in landets rösträtt i EU-sammanhang – måste också göras med enhällighet.

Hittills har artikel 7-förfarande endast inletts mot Polen och Ungern. Än så länge har dock ingen av processerna nått fram till ens en omröstning om huruvida det finns en klar risk för att värdena åsidosätts.

Undersökning av HBTQ-personers situation

2012 genomförde EU:s byrå för grundläggande rättigheter en undersökning om hbt-personers situation och man håller nu på med en uppföljning

Resultaten från 2012 visar att hbt-personer ofta lider av att inte kunna vara sig själva i skolan, på arbetet eller i det offentliga livet i EU i dag. Många döljer därför sin identitet och lever isolerade och ibland i fruktan. Andra upplever diskriminering och till och med våld när de är sig själva. Det finns viktiga skillnader mellan länderna när det gäller svarspersonernas upplevelser och erfarenheter av diskriminering, trakasserier och våld på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Detta gäller också deras uppfattningar om hur utbredd den negativa inställningen till HBT-personer är i samhället, liksom de strategier de tar till för att undvika att bli attackerade, hotade eller trakasserade.

- Nästan hälften (47 procent) av alla svarspersoner sade att de personligen hade känt sig diskriminerade eller trakasserade på grund av sin sexuella läggning under det år som föregick undersökningen.
- Över 80 procent av svarspersonerna i alla EU:s medlemsstater har varit med om att hbt-ungdomar har utsatts för negativa kommentarer eller mobbning i skolan.
- Två tredjedelar (67 procent) av alla svarspersoner uppgav att de ofta eller alltid dolde att de var HBT-personer under skoltiden, före 18 års ålder.
- En femtedel av de svarspersoner som hade arbete och/eller sökte arbete under de 12 månader som föregick undersökningen kände sig diskriminerade i dessa situationer under det senaste året. Bland transpersoner var motsvarande andel en tredjedel.
- En fjärdedel (26 procent) av de hbt-personer som deltog i undersökningen hade attackerats eller hotats med våld under de senaste fem åren.
- Omkring 30 procent uppgav att de hade blivit offer för våld eller hot om våld fler än tre gånger under det år som föregick undersökningen.
- Färre än en femtedel (17 procent) hade polisanmält den senaste hatmotiverade våldsincident de hade utsatts för. Ungefär 66 procent av svarspersonerna i alla EU:s

medlemsstater var rädda för att hålla en partner av samma kön i handen offentligt. För homo- och bisexuella män var denna andel 74 respektive 78 procent.

- Över fyra femtedelar av alla svarspersonerna sade att det var vanligt att det skämtades om hbt-personer i det vardagliga livet.
- Nästan hälften av alla svarspersoner ansåg att det var vanligt i deras hemländer att politiker uttalade sig nedsättande om hbt-personer.

Klimat

Socialdemokraterna vill:

- Att EU:s klimatutsläpp minskar mer och snabbare än i dagsläget, så att de läggs i linje med målen i Parisavtalet. Det innebär att vi vill att EU senast till år 2050 blir helt utsläppsneutralt samt att EU:s klimatutsläpp till år 2030 ska minska med minst 55 procent.
- Att klimatomställningen görs på ett socialt rättvist och hållbart vis, där ingen lämnas på efterkälken och alla sektorer tar sitt ansvar i det gemensamma arbetet att minska utsläppen.
- Att Europa tar ledartröjan i det internationella arbetet med att minska klimatutsläppen. Sverige ska driva på för en klimatlag på EU-nivå.

Vårt budskap:

- Den globala uppvärmningen är en vår tids ödesfråga och för oss Socialdemokrater är det självklart att EU ska ta ledartröjan i det internationella arbetet med att minska klimatutsläppen. Därför driver vi på för att EU:s klimatutsläpp ska minska mer och snabbare än i dagsläget så att vi ska klara Parisavtalets temperaturmål att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 °C.
- Samtidigt som vi tar ledartröjan är det avgörande att klimatomställningen görs på ett rättvist och socialt hållbart vis. Därför förenar vi en ansvarsfull klimatpolitik med en aktiv fördelningspolitik för att uppnå en utveckling som är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar. Det innebär att vi samtidigt som vi tar oss an klimatutmaningen måste motverka exempelvis otrygga anställningsvillkor, orättvisa lönevillkor, risk för arbetslöshet och en känsla av att utvecklingen går i fel riktning.
- Klimatomställningen är en utmaning, men också en stor möjlighet för Sverige och Europa. Genom att ligga i framkant i klimatomställningen kan vi också driva innovation och klimatsmarta lösningar som ökar vår konkurrenskraft, stärker ekonomin och skapar miljontals jobb i gröna näringar. Exempelvis har bioekonomin och skogsnäringen stor potential att både kunna framställa klimatsmarta produkter och skapa nya jobb, inte minst på landsbygden.

Klimatpolitik för en hållbar framtid

För ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart samhälle

Att begränsa den globala uppvärmningen är en vår tids största utmaningar. För att klara Parisavtalets temperaturmål måste EU:s klimatutsläpp minska mer och snabbare än i dagsläget. För oss Socialdemokrater är det självklart att EU ska ta ledartröjan i det internationella arbetet med att minska klimatutsläppen. Men det är centralt att omställningen görs på ett rättvist och socialt hållbart vis, ingen ska lämnas på efterkälken när samhället växlar upp klimatarbetet.

Socialdemokraterna vill:

- att EU:s klimatutsläpp minskar mer och snabbare än i dagsläget, så att de läggs i linje med Parisavtalets temperaturmål;
- att EU senast till år 2050 når netto-nollutsläpp och blir helt utsläppsneutralt;
- att EU:s klimatutsläpp till år 2030 ska minska med minst 55 procent;
- att klimatomställningen görs på ett socialt rättvist och hållbart vis, där ingen lämnas på efterkälken och alla sektorer tar sitt ansvar i det gemensamma arbetet att minska utsläppen;
- att Europa leder det internationella klimatarbetet och till fullo nyttjar de möjligheter som klimatomställningen också medför för miljön, människors hälsa, företagen och sysselsättningen;
- Att EU:s lagstiftning säkerställer att målen för förnybar energi och energieffektivisering blir verklighet;
- Från år 2030 kommer det inte längre vara tillåtet att sälja nya bensin- och dieseldrivna bilar Regeringen kommer att driva ett motsvarande förbud i hela den Europeiska unionen. (Förslaget finns med i Januariavtalet);
- Sverige ska driva på för en klimatlag på EU-nivå. EU:s regler för statsstöd och övriga stödsystem ska reformeras så att de bidrar till och inte motverkar ett fossilfritt samhälle och genomförandet av Parisavtalet. (Förslaget finns med i Januariavtalet)

Vårt budskap

UTSLÄPPEN MÅSTE MINSKA MER & SNABBARE

Den globala uppvärmningen är vår tids ödesfrågor och det är mycket bråttom att vända utvecklingen. FN:s klimatpanels rapporter visar att åtgärderna måste öka avsevärt om vi ska kunna nå Parisavtalets målsättning att begränsa den globala uppvärmningen till en 1,5 °C. Med dagens utsläpp missar vi målet med råge, utsläppen måste minska mer och snabbare. För att klara målet måste utsläppen minska med minst 55 procent till år 2030 och komma ner till netto-noll senast till år 2050.

Klimatomställningen handlar om att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett hållbart samhälle. Människor i alla åldrar men i synnerhet unga, oroas över den

globala uppvärmningens effekter och hur den kommer att påverka vår framtid. Utmaningen att rädda klimatet kräver politiskt ledarskap och ansvarstagande. Vi Socialdemokrater är redo att ta detta ansvar. Därför driver vi på för högre målsättningar för klimatet, t.ex. att EU:s utsläpp ska minska med 55 procent till år 2030 och att EU ska bli helt klimatneutralt till år 2050. Vi har också drivit igenom större minskningar av utsläpp i EU:s sektoriella lagstiftning på klimat- energi- och transportområdet.

EU måste ta ledartröjan i det internationella klimatarbetet. Klimatutsläppen är till naturen gränsöverskridande och känner inga landsgränser. De fordrar gemensamma lösningar och samarbete på europeisk och global nivå. Därför har EU en särskild roll att spela i klimatfrågan. EU är stort nog att påverka världen och FN, men litet nog att få igenom konkret gemensam klimatlagstiftning som gör skillnad i praktiken. Vi Socialdemokrater tycker att EU dessutom har ett ansvar, och de ekonomiska möjligheterna, att gå före i klimatarbetet.

EKONOMI & JOBB

Klimatomställningen är en utmaning, men också en stor möjlighet för Sverige och Europa. Vi vet att kostnaderna ökar ju längre världen skjuter upp insatserna för att minska utsläppen. Både för samhället i stort som för Europas företag. Det lönar sig mer att minska utsläppen, istället för att fortsätta att släppa ut. Inte bara för klimatet, utan också socialt och ekonomiskt. Den ekonomiska tillväxten ökar på lång sikt mest genom större utsläppsminskningar – samtidigt som miljontals nya jobb skapas i gröna näringar.

Genom ambitiösa klimatmål och verktyg som driver på innovationer och klimatsmarta lösningar ger vi Europas företag bäst förutsättningar att leda utvecklingen och klara den internationella konkurrensen. Bioekonomin och skogsnäringens enorma potential att framställa klimatsmarta produkter är ett bra exempel på hur nya jobb kan skapas i Sverige och Europa, inte minst på landsbygden.

EN SOCIALT RÄTTVIS OMSTÄLLNING

Omställningen till det klimatsmarta samhället måste göras på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart vis. Klimatomställningen är inte längre en OM- eller NÄR-fråga, utan istället en HUR-fråga. Vi Socialdemokrater har svaret. Social rättvisa och progressiv klimatpolitik hör samman.

Samhället är under förändring och det gäller mer än endast klimatet. Många människor i Europa känner vanmakt över vardagen, med otrygga anställningsvillkor, orättvisa lönevillkor, risk för arbetslöshet och en känsla av att utvecklingen går i fel riktning. För att bryta detta krävs en aktiv fördelningspolitik och fokus på en arbetsmarknad som är hållbar för arbetstagarna.

Vi Socialdemokrater är de enda som kan och vill förena en ansvarsfull klimatpolitik med en aktiv fördelningspolitik. För att omställningen till det klimatsmarta samhället ska lyckas måste klimatarbetet föras parallellt med en aktiv fördelningspolitik och

med stöd till industriarbetare, städer och regioner som behöver satsa extra när vi växlar upp klimatarbetet. Vår klimatpolitik är för hela samhället, ingen lämnas på efterkälken när vi växlar upp klimatinsatserna.

Att rädda klimatet handlar inte bara om utsläppsnivåer. Frågan om hur vi hanterar klimatet handlar också om en social förändring. För att bygga ett hållbart samhälle måste den ekologiska förändringen hänga samman med en hållbar social och ekonomisk utveckling. Annars kommer klimatbesluten att bli svaga. Klimatpolitik handlar om makt och maktfördelning, mänskliga rättigheter, migrationsflöden, ekonomisk fördelning och jämställdhet mellan könen. Klimatfrågan har på så sätt bäring på både ekonomi och samhällsutveckling.

ETT DELAT ANSVAR

Hela samhället har ett gemensamt ansvar i att minska klimatutsläppen. Ingen ska kunna åka snålskjuts på andras arbete. Det är inte acceptabelt att vissa sektorer (som den internationella sjöfarten) idag orsakar stora klimatutsläpp helt utan att omfattas av lagstadgade klimatkrav. Det är inte förenligt med en hållbar utveckling, och är heller inte rättvist när andra sektorer ökar insatserna att minska sina utsläpp.

Det här har vi gjort:

Vi Socialdemokrater stödjer helhjärtat att EUs klimat- och energilagstiftning läggs i linje med Parisavtalets temperaturmål och IPCCs rapporter. För oss är det självklart att EU har både ett mycket tydligt ansvar och de ekonomiska förutsättningarna att gå före och leda det internationella arbetet med att minska klimatutsläppen.

Vi har under mandatperioden varit starkt pådrivande i Europaparlamentets arbete med att stärka EUs målnivåer till år 2030 och bl.a. kravet att utsläppen minskar med 55% till år 2030.

För oss är det centralt att EU:s klimatmål till år 2030 läggs i linje med Parisavtalets temperaturmål samt målsättningen att EU ska bli helt utsläppsneutralt till senast år 2050.

Jytte Guteland har bl.a. varit central förhandlare i reformen av EU:s system för utsläppshandel (ETS) och bidragit till slutresultatet att uppskattningsvis 2 miljarder utsläppsrätter kommer att skrotas (motsvarande 50 ggr Sveriges årliga klimatutsläpp). Jytte drev också på för att utsläppen från flyget och den internationella sjöfarten ska minska och läggas i linje med Parisavtalets krav.

Jytte Guteland har också varit ansvarig för miljöutskottets revidering av EU:s energieffektivitetsdirektiv (EED). Jytte lyckades driva igenom ett bindande 40-procentmål till år 2030 i såväl miljö- och industriutskottet och var starkt bidragande till att den slutliga uppgörelsen med EU-kommissionen och Rådet landade i 32.5%.

Tack vare framgångar i detta arbete, men också i de andra centrala delarna av EU:s klimat- och energilagstiftning, beräknas EU de facto kunna nå utsläppsminskningar om 45% till år 2030.

Vi Socialdemokrater har också drivit igenom tuffare utsläppskrav för såväl personbilar som tunga fordon under mandatperioden.

Frågor & Svar

Frågor som dels tar upp det som oppositionen vill göra som tydliggör kontrast och dels frågor som vi kan få från andra t.ex. media

- *Vad vill Socialdemokraterna åstadkomma på EU-nivå för att lösa klimatproblemen?*

Vi vill att EU utformar en ambitiös och långsiktig klimatstrategi i linje med de långsiktiga målen i Parisavtalet. Det innebär ett uppdaterat 2030-mål på minst 55 procents minskning och nettonollutsläpp till år 2050. Vi behöver också ambitiösa mål för utsläppen från transporter.

- *Ni talar om klimatförnekare, men kan man inte vara skeptisk till larmrapporterna om klimatet? Vet vi verkligen att människan påverkar klimatet?*

Ja, det vet vi. All forskning måste ifrågasätta, testa och utsättas för vetenskaplig prövning – så även klimatforskningen. Det kan visa sig att vissa resultat är fel. Men det finns i dag tillräckligt med data för att vi ska kunna säga att utsläpp av koldioxid och andra klimatpåverkande gaser har haft en temperaturhöjande effekt. Om något tyder forskningen på att tidigare studier underskattat den effekten.

- *Varför ska man rösta på Socialdemokraterna för att minska utsläppen?*

Den socialdemokratiska politiken utgår från ett strukturellt synsätt. Det är bra att människor går före och tar egna insatser men det kommer inte räcka. Omställningen kan aldrig klaras enbart med individuella insatser för att minska flygande eller köttätande. Det kommer att krävas systeminsatser i hela samhället. Politikerna måste gå före och ta ansvar genom tuffare lagstiftning, miljöskatter och stöd till klimatsmarta lösningar.

Fakta

- Det internationella **Parisavtalet** från december 2015 förbinder EU:s medlemsländer, tillsammans med det övriga internationella samfundet, att begränsa den globala temperaturökningen till väl under 2 grader °C, med sikte på att ökningen inte ska överskrida 1,5 °C.

- FN:s klimatpanel IPCC har i återkommande vetenskapliga rapporter påvisat att dagens klimatåtaganden är alltför otillräckliga om världen ska ha en chans att klara 1,5 gradersmålet.

- EUs s.k. **2030-mål** innebär att Unionens **klimatutsläpp ska minska med 40%** till år 2030, jämfört med nivåerna år 1990. 40 procentmålet har inte uppdaterats för att läggas i linje med Parisavtalets temperaturmål.
- 2030-målen innehåller också målsättningar för förnybar energi samt energieffektivitet. Till skillnad mot utsläppsmålet (om 40 procent) ha emellertid dessa mål nyligen uppdaterats genom EU:s nyligen antagna s.k. 'Energipaket' som innebär att unionen till år 2030 ska ha en andel **förnybar energi om 32 procent** samt att **energieffektiviteten ska vara 32,5 procent**.
- Tack vare uppdateringarna av sektoriell lagstiftning som EU:s förnybardirektiv (REDII) och energieffektivitetsdirektivet (EED), samt reformer av bl.a. utsläppshandeln (ETS), den s.k. ansvarsfördelningsförordningen (ESR) och skärpta utsläppsnivåer för motorfordon, beräknas EU i praktiken nå utsläppsminskningar om 45 procent till år 2030.
- EU-kommissionen har **tidigare öppnat för att stärka 2030-målet** för utsläppsminskningar till mer än 40 procent, men försöken har skjutits i sank av framförallt Visegradländerna och Tyskland. Nästkommande kommission kommer år 2020 på nytt att föra upp arbetet om att stärka utsläppsmålet tillsammans med Europeiska Rådet.
- EU-kommissionen presenterade i slutet på november 2018 ett förslag om att uppdatera **EU:s långsiktiga klimatstrategi till år 2050**. Nuvarande målsättning har varit att minska klimatutsläppen med 80-95 procent, men kommissionens förslag innebär nu istället att EU till år 2050 ska nå netto-nollutsläpp.

Miljö

Socialdemokraterna vill:

- att EU:s lagstiftning stärks för att garantera en giftfri miljö och ett fullgott skydd motfarliga ämnen för naturen och människors hälsa. Insatserna för att stoppa den pågående utarmningen av den biologiska mångfalden ska stärkas.
- se ökade förbud mot miljöfarliga engångsartiklar av plast, som idag har förödande konsekvenser för miljön och i synnerhet för haven. Produkter och material ska utformas och tillverkas smartare, för att sedan i högre grad återvinnas.
- att EU:s kemikaliepolitik ska skärpas och att försiktighetsprincipen ska respekteras fullt ut. Skyddet mot hormonstörande ämnen ska stärkas.

Vårt budskap:

- Miljöföroreningar är gränsöverskridande och måste bekämpas gemensamt i EU. I flera avseenden har EU världens starkaste miljölagstiftning, men miljöföroreningarna är alltjämt stora och kräver konkret handling. Vi vill att EU går mot ett mer hållbart och skonsamt nyttjande av resurser, med starkare miljöskydd och minskade föroreningar i naturen. Det handlar också om att ställa om till en smartare och mer hållbar tillverkning och konsumtion där svinnet och avfallet minskar, medan återvinningen ökar.
- Vi vill stoppa nedskräpningen och överanvändningen av plast i miljön och åtgärda bristen på återvinning. Nedskräpningen av plast har mycket allvarliga konsekvenser för djur och växter, eftersom plast inte bryts ner naturligt utan finns kvar i hundratals år och sprids med havsströmmarna till alla världens hav. EU ska förbjuda mikroplaster i vardagliga konsumentprodukter som exempelvis kosmetika, hudvårdsprodukter och tandkräm.
- Det måste gå snabbare att stoppa farliga ämnen. Idag är alldeles för få ämnen förbjudna. Vi vill se stärkning av EU:s kemikalielagstiftning REACH och kräver att EU ska ta fram en strategi för en giftfri miljö. För oss är det självklart att ett fullgott skydd för hälsan och miljön alltid sätts i första rummet. Arbetet mot hormonstörande ämnen måste utökas och gälla horisontellt, så att dessa kemikalier förbjuds också i plaster, kosmetika och vatten.

Ett renare Europa

Så skapar vi en giftfri miljö för människors och naturens väl

Europa står inför flera stora utmaningar på miljöområdet. Gränsöverskridande föroreningar i haven, luften och på land har skadlig inverkan både på naturen och på människors hälsa. När farliga ämnen i produkter och material hamnar i miljön påverkar det oss människor och utarmar den biologiska mångfalden. EU är den naturliga arenan för att lösa internationella miljöproblem och miljöfrågorna är viktiga för väljarna. EU har varit ledande i att driva miljöfrågorna och rönt framgångar i att skapa en gemensam politik, men de stora utmaningarna på miljöområdet kräver ökade åtgärder.

Socialdemokraterna vill:

- att EU:s lagstiftning stärks för att garantera en giftfri miljö och ett fullgott skydd för människors hälsa och naturen mot farliga ämnen;
- stärka insatserna för att stoppa den pågående utarmningen av den biologiska mångfalden och ekosystemen i Europa och resten av världen;
- stärka skyddet mot alla hormonstörande ämnen, så att vi kraftigt minskar förekomsten av dessa farliga kemikalier i vardagsmiljön (dricksvatten, plastleksaker, livsmedelsförpackningar etc);
- att produkter och material utformas och tillverkas smartare, för att sedan i högre grad återvinnas, så att vi skapar giftfria kretslopp;
- se ökade förbud mot miljöfarliga engångsartiklar av plast, som idag har förödande konsekvenser för miljön och i synnerhet för haven;
- att EU:s kemikaliepolitik ska skärpas och att försiktighetsprincipen ska respekteras fullt ut, så att endast ämnen som bevisats vara osäkra ska vara tillåtna att användas;
- att EU ska ta fram en handlingsplan för en Giftfri Miljö. EU-kommissionen har tidigare utlovat just en sådan strategi, men inte levererat.

Vårt budskap

Miljöföroreningar är i hög grad gränsöverskridande och måste bekämpas gemensamt. EU är rätt plattform för detta arbete och har i flera bemärkelser världens starkaste miljölagstiftning. Men miljöföroreningarna är alltfjämt stora och kräver konkret handling. Därför vill vi Socialdemokrater att EU tar ett omtag mot ett mer hållbart och skonsamt nyttjande av resurser, med starkare miljöskydd och minskade föroreningar i naturen. Europa måste ställa om till en smartare och hållbarare tillverkning och konsumtion där svinnet och avfallet minskar, medan återvinningen istället ökar. Det måste också gå snabbare att stoppa farliga ämnen, idag är alldeles för få ämnen förbjudna. Vi vill se stärkning av EU:s kemikalielagstiftning REACH och kräver att EU ska ta fram en strategi för en giftfri miljö. För oss är det självklart att ett fullgott skydd för hälsan och miljön alltid sätts i första rummet.

STÄRK SKYDDET MOT ALLA HORMONSTÖRANDE ÄMNEN

Hormonstörande kemikalier, även i mycket små mängder, kan bidra till olika hormonrelaterade störningar. Det handlar bland annat om försämrad spermiekvalitet, olika typer av cancer och att fler barn föds med missbildade könsorgan. Vi påverkas av dessa ämnen i vår vardag, då de finns i t.ex. i kosmetika och plastleksaker, men även i dricksvatten och bekämpningsmedel. Små barn är särskilt känsliga för dessa kemikaliers effekter.

EU-kommissionen har i flera år skjutit upp konkreta skyddsåtgärder men har efter svenska påtryckningar tagit fram vetenskapliga kriterier för att identifiera vilka ämnen som ska klassificeras som hormonstörande ämnen. Det är ett första steg mot bättre reglering. Men kriterierna appliceras idag enkom på hormonstörande ämnen i bekämpningsmedel och biocider (exempelvis handsprit).

Vi Socialdemokrater kräver att arbetet mot hormonstörande ämnen måste utökas och gälla horisontellt, så att dessa kemikalier förbjuds också i plaster, kosmetika och vatten. Vi vill också att hormonstörande ämnen ska förbjudas fullständigt från alla de material som kommer i kontakt med livsmedel, inklusive barnmat. Det kan handla om allt ifrån pizzakartonger och andra förpackningar som mjölkpaket eller tupper ware, men också bestick eller tallrikar. Dessa material kan när de kommer i kontakt med mat överföra vissa ämnen till maten.

MINSKA PLASTNEDSKRÄPNINGEN I MILJÖN

Bristen på återvinning, fungerande avfallssystem och överanvändningen av plast har skapat ett globalt miljöproblem. Nedskräpningen av plast i miljön har mycket allvarliga konsekvenser för djur och växter, eftersom plast inte bryts ner naturligt utan finns kvar i hundratals år och sprids med havsströmmarna till alla världens hav. Också vi människor kan få i oss små plastpartiklar, så kallade mikroplaster, genom maten. Om ingenting görs kommer det år 2050 att finnas mer plaster än fisk i haven.

Mycket av den plast som hamnar i naturen innehåller ämnen som är skadliga både för miljön och för människors hälsa. Ny forskning visar dessutom att mikroplaster fungerar som magneter för andra farliga ämnen i vattnet, t.ex. rester av bekämpningsmedel och långlivade organiska föroreningar, vilket gör att sådana gifter lever kvar längre i miljön och vi får också dem i oss.

Plastnedskräpningen är ett globalt problem och en stor del av den plastnedskräpningen i haven sker utanför Europa. Men även EU måste göra sin egen hemläxa. Varje år hamnar upp till 500.000 ton plastskräp i EU:s havsområden. Medelhavet är faktiskt det hav med högst koncentration med plastskräp i hela världen.

En stor del av plastnedskräpningen skulle kunna undvikas genom minskad användning av flera engångsartiklar i plast (till exempel plastbestick, muggar och tallrikar men även cigaretterfilter, ballongpinnar och tunna plastpåsar). Vi Socialdemokrater välkomnar att EU vidtagit nya åtgärder för att minska plastnedskräpningen, bland annat genom nya regler som fasar ut användningen av

vissa engångsartiklar av plast. Det är hög tid att Europa stiger av den snurrande plastkarusellen.

Den plast som produceras ska vara fri från farliga och giftiga kemikalier. Detta är särskilt viktigt när plast finns i leksaker som våra barn leker med, textilier, kläder och eller kommer i kontakt med mat. Förekomsten av farliga kemikalier i plast ska kartläggas och fasas ut när det är motiverat. Det långsiktiga målet är att göra plasten helt fri från farliga substanser.

Vi vill också att EU ska förbjuda små platspartiklar, så kallade mikroplaster, i vardagliga konsumentprodukter som exempelvis kosmetika, hudvårdsprodukter och tandkräm. Det handlar om mikroplaster som har en rengörande, skrubbande eller polerande funktion. Förbudet borde omfatta exempelvis tandkräm, kroppsscrub, ansiktspeeling, duschtvål, schampo och balsam med tillsatta mikroplaster.

SKYDDA DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN

Det pågår för närvarande en omfattande utarmning av den biologiska mångfalden i Europa och resten av världen. Forskning vittnar om en grav minskning av artrikedomen och att livsmiljöerna för växter och djur försämras genom bl.a. ohållbart nyttjande av naturresurser, föroreningar, ohållbar användning av kemikalier och förändringar i klimatet.

EU verkar för att stärka skyddet för växt- och djurlivet genom att värna den biologiska mångfalden och ekosystemen. Genom exempelvis naturvårdsdirektiven och en EU-strategi för biologisk mångfald har unionen målsättningar för att bevara den biologiska mångfalden och skydda ekosystemen. Dessvärre är regelverken otillräckliga och måste förbättras. Starkare hänsyn måste också tas i politiska ramverk som den gemensamma jordbrukspolitiken och kemikalielagstiftningen.

För oss Socialdemokrater är den pågående utarmningen av den biologiska mångfalden och ekosystemen djupt oroande. Sunda och fungerande ekosystem är fundamentala för ett hälsosamt växt- och djurliv men också för det mänskliga samhällsbygget.

Dagens omfattande användning av kemikalier i jordbruket är särskilt oroande. Vi vill hjälpa Europa att ställa om till ett modernt, klimat- och miljöriktat jordbruk, som är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart. Det industriella jordbruket är alltför beroende av kemiska bekämpningsmedel och vi måste ta fram hållbarare alternativ, för den biologiska mångfalden och människors hälsa. Bin och andra pollinerare spelar t.ex. en helt central roll för att vi ska kunna producera mat - då kan vi inte tillåta bekämpningsmedel som innehåller farliga kemikalier som hotar bins överlevnad. En nyckelåtgärd i denna omställning är att starkare krav ställs på att EU-länderna följer EU:s direktiv för hållbar användning av bekämpningsmedel. I dagsläget lever få länder upp till regelverket och det är inte acceptabelt.

SKÄRP MILJÖKRAVEN PÅ PRODUKTER OCH FRÄMJA EN CIRKULÄR EKONOMI

I Europa finns en lagstiftning (ekodesigndirektivet) där EU efter samverkan med berörda företag ställer minimikrav för produkters energiprestanda och förbjuder de mest energi- och resurskrävande produkterna på EU-marknaden. Idag omfattas exempelvis lampor, lysrör, datorer, tv-apparater, dammsugare och frysar av lagstiftningen. Arbetet har gett resultat och tack vara detta arbete har man i EU lyckats åstadkomma en besparing på mer än 5% av den totala energianvändningen.

Nu är det dags att ta nästa steg och vidareutveckla den här arbetsmetoden. Vi Socialdemokrater vill skärpa kraven på produkter så att vi kan minska mängden avfall, göra det enklare att reparera trasiga produkter och fasa ut kemikalier och ämnen som är farliga för miljö och hälsa.

Det här har vi gjort:

Vi Socialdemokrater har bedrivit den mesta och starkaste miljöpolitiken av alla svenska partier i Europaparlamentet. Vårt engagemang i miljöfrågorna tydliggörs av det faktum att vår ledamot Jytte Guteland är enda ordinarie svenska ledamot i Europaparlamentets miljöutskott. Jytte har därtill också varit enda svenska ledamot i Europaparlamentets specialtillsatta granskningsutskott för unionens förfarande för godkännande av bekämpningsmedel.

Vi Socialdemokrater har spelat en helt avgörande roll för att förbättra de vetenskapliga kriterier som tagits fram för att identifiera hormonstörande ämnen, och därigenom har vi bidragit till att stärka skyddet mot hormonstörande ämnen under denna mandatperiod. Jytte Guteland är talesperson i frågor om hormonstörande ämnen för hela den socialdemokratiska partigruppen.

Vi har också drivit på för högre återvinningsmål för material och förpackningar när EU:s avfallsdirektiv gjorts om. I detta arbete prioriterade vi också att giftiga ämnen ska fasas ut ur avfall, så att de inte tillåts finnas kvar genom återvinningscykler och kan fortsätta att skada människors hälsa och miljön. Samma krav ska gälla för återvunna material som för nya, för oss är det viktigt i arbetet att skapa en giftfri miljö.

Vidare har vi varit pådrivande för att öka antalet engångsartiklar av plast som ska förbjudas för att minska nedskräpningen i haven.

Jytte Guteland har varit ansvarig förhandlare av parlamentets utvärdering av EU-ländernas genomförande av direktivet om hållbar användning av bekämpningsmedel. Jyttes betänkande ställer bl.a. skarpa krav på att EU-länderna ska sätta upp kvantitativa mål för minskad användning av bekämpningsmedel och öka incitamenten för skonsammare alternativ, men även för att bekämpningsmedel ska förbjudas på offentliga platser som skolgårdar och i parker.

Vidare har vi Socialdemokrater konsekvent verkat för att bekämpningsmedel innehållandes neonicotinoider, som är särskilt farliga för bins hälsa, ska förbjudas.

Frågor & Svar

- *Varför ska EU ta ansvar för plastnedskräpningen i haven när denna till stor del uppstår i andra delar av världen?*

Det stämmer att plastnedskräpningen är ett globalt problem och en stor del av nedskräpningen sker idag i Asien och Afrika. Men också EU måste göra sin hemläxa. Varje år hamnar upp till 500.000 ton plastskräp i EU:s havsområden. Medelhavet är det hav med högst koncentration med plastskräp i hela världen. Gemensamma problem kräver gemensamma lösningar och samtidigt som EU uppmuntrar andra regioner att ta krafttag mot nedskräpningen måste vi också minska vår egen nedskräpning.

- *Hårdare krav på kemikalieinnehåll i produkter och material försvårar återvinningen och kan leda till att resurseffektiviteten minskar - varför vill ni det?*

Vi vill att återvinningen ökar, men inte på bekostnad av människors hälsa eller miljön. För oss är det fundamentalt att försiktighetsprincipen respekteras fullt ut, så att bara ämnen som är bevisligen ofarliga tillåts. Material och produkter som innehåller gifter ska inte tillåtas, samma krav ska gälla för nya material och produkter som för återvunna.

- *Förstår ni inte att bekämpningsmedel är nödvändiga för att vi ska kunna försörja världen med mat?*

Visst är det så, bekämpningsmedel har en viktig roll i jordbruket genom att skydda växter och förhindra att de angrips av sjukdom eller skadedjur. Men dagens överanvändning av framförallt kemiska bekämpningsmedel bidrar tyvärr till att jordmånen och den biologiska mångfalden utarmas. Vetenskapen talar sitt tydliga språk. FN konstaterade förra året, i sin rapport "Rätten till mat", att ett intensivt jordbruk baserat på användning av bekämpningsmedel inte bidragit till att minska den globala hungern, utan endast ökat matkonsumtionen och matavfallet i industrialiserade länder. Det rimmar inte alls med att säga vi måste producera mer mat, när vi bara i Europa slänger nästan 100 miljoner ton mat varje år. Det motsvarar 200 kilo mat/person som varje år hamnar i soporna. Det är hög tid att ställa om till ett hållbarare jordbruk.

Fakta

- **PLAST:** Varje år hamnar runt 8 miljoner ton plast i haven. Uppskattningsvis driver 150 miljoner ton plast runt i haven. Varje år hamnar upp till 500.000 ton plastskräp i EU:s havsområden. Medelhavet är det hav med högst koncentration med plastskräp i hela världen. Bara ca 1% av allt plast i haven syns med blotta ögat, resten mals ned till mikroplaster.
- **HORMONSTÖRANDE ÄMNEN:** Europaparlamentet har sedan länge krävt att EU-kommissionen ska garantera ett horisontellt skydd mot hormonstörande

ämnen, men kommissionen har försenat arbetet. År 2015 fälldes kommissionen i EU-domstolen för underlåtenhet i arbetet att ta fram vetenskapliga kriterier för att identifiera hormonstörande ämnen, efter att ha dragits inför rätta av Sverige. Kommissionens efterföljande förslag till kriterier innehöll en rad kryphål, som vi Socialdemokrater lyckligtvis fick bort när Europaparlamentet invände mot förslaget.

- **BEKÄMPNINGSMEDEL:** EU:s direktiv 2009/128/EG syftar till att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel genom att minska de risker och konsekvenser som användningen av bekämpningsmedel innebär för människors hälsa och miljön och genom att främja användning av integrerat växtskydd och andra alternativa metoder eller tekniker såsom icke-kemiska alternativ till bekämpningsmedel. Ändå har sedan 1996 användningen av bekämpningsmedel i Europa ökat stadigt och har inte minskat i genomsnitt under de senaste åren, trots en stor debatt om jordbrukets hållbarhet och trots introduktionen av bekämpningsmedel som kan användas i låg dos. År 2015 uppgick den totala årliga försäljningen i EU till 400 000 ton bekämpningsmedel varav den övervägande merparten användes i jordbrukssektorn.
- EU har infört förbud mot tre neonikotinoider (imidacloprid, clothianidin, och thiamethoxam), pga. deras skadliga inverkan på bins hälsa. Trots detta används i praktiken några av ämnena alltjämt i bekämpningsmedel, eftersom flera EU-länder sätter i system att åberopa undantag från förbuden.

Arbetsvillkorsdirektivet

Socialdemokraterna vill:

- Att EU bidrar till att förbättra villkoren för arbetstagare på den europeiska arbetsmarknaden.
- Att EU samtidigt respekterar varje lands arbetsmarknadsmodell. Autonomi för parterna på arbetsmarknaden ska värnas.

Vårt budskap:

- EU ska inte kunna användas som ett verktyg för att pressa ned löner och villkor. Vi vill se ett EU som sätter människor före marknad.
- Nationella arbetsmarknadsmodeller och parternas autonomi ska respekteras av EU.
- Vi slår vakt om den svenska modellen, där arbetsgivare och fack beslutar om vilka löner och villkor som ska gälla på svensk arbetsmarknad. Vi kommer inte acceptera EU-regelverk som på något sätt riskerar den.

Arbetsvillkorsdirektivet

- Vi socialdemokrater vill bygga ett EU där löntagarnas rättigheter stärks och där vi pressar villkoren uppåt och inte nedåt

För oss socialdemokrater är det oerhört viktigt att driva på för ett socialt och ekologiskt Europa, där arbetstagares rättigheter och människors livs- och arbetsvillkor prioriteras. Det är så vi skapar ett Europa som håller ihop, där vi konkurrerar med kunskap, innovationer som grön teknik och inte med låga löner och otrygga arbetsvillkor. Det så kallade arbetsvillkorsdirektivet är i detta avseende mycket viktigt. Direktivet innebär säkrare och tryggare anställningar för arbetstagare i hela Europa, i synnerhet för dem med osäkra anställningar, samtidigt som lagstiftningen respekterar den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Socialdemokraterna vill:

- Det ska vara ordning och reda på arbetsmarknaden och lönedumpningen måste stoppas. Vi socialdemokrater vill bygga ett EU där löntagarnas rättigheter stärks och där vi pressar villkoren uppåt och inte nedåt. Men vi tummar inte på den svenska modellen.
- Vi vill undvika löntagare ställs mot löntagare och att otryggheten breder ut sig. EU ska inte handla om att pressa löner och levnadsvillkor utom att förbättra levnadsvillkoren för alla medborgare i EU.
- Att löner och villkor förbättras på hela den europeiska arbetsmarknaden. När standarden höjs i andra länder, gagnar det Sverige eftersom risken minskar för att löner och villkor dumpas genom regelshopping.

Vårt budskap

- Parternas autonomi och de nationella arbetsmarknadsmodellerna måste alltid respekteras.
- Rättvisa jobb och arbetsvillkor för alla arbetstagare är viktigt.
- Målet för arbetslivspolitiken är goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling för både kvinnor och män.

Det här har vi gjort:

- Vi socialdemokrater har aktivt arbetat för att säkerställa att den svenska arbetsmarknadsmodellen inte påverkas negativt och att lagstiftningen ger parterna möjlighet att via kollektivavtal göra avsteg från direktivet.
- Under hela utskottsberedningen i Europaparlamentet har vi socialdemokrater tryckt på för att ändra de delar som varit mest problematiska för vår arbetsmarknadsmodell. Trots påtryckningar fick vi inte fullt ut gehör inom utskottet. Därför valde vi att utmana parlamentets mandat till att gå vidare och inleda trepartsförhandlingar om förslaget med EU-kommissionen och EU:s

medlemsländer och vi avstod i den efterföljande omröstningen. Detta var en tydlig signal om att vi är missnöjda med utskottets text och att det nya regelverket fullt ut måste ta hänsyn till den svenska modellen.

- I sin egenskap av fungerande ordförande i parlamentets sysselsättningsutskott har Marita Ulvskog lett trepartsförhandlingarna om det nya direktivet. Under hela den processen har vi aktivt försökt att säkerställa att lagstiftningen respekterar de olika nationella arbetsmarknadsmodellerna, vilket nu kommer att vara fallet.

Frågor & Svar

- *Vad innebär arbetsvillkorsdirektivet?*

I slutet av 2017 presenterade EU-kommissionen ett förslag till direktiv om tydliga och förutsägbara arbetsvillkor inom EU. Direktivet ändrar tidigare regler om arbetstagares tillgång till information om anställningsvillkoren. Det innehåller också en rad nya bestämmelser som hittills inte funnits på EU-nivå, så kallade minimikrav för anställningsvillkor. Ett exempel på ett sådant minikrav är maximal längd för provanställning. Syftet med direktivet är enligt EU-kommissionen att främja säkrare och tryggare anställningar och samtidigt säkerställa arbetsmarknadens anpassningsförmåga samt förbättra levnads- och arbetsvillkor.

- *Varför har vi i Sverige haft problem med arbetsvillkorsdirektivet?*

Problemet med kommissionens förslag, liksom Europaparlamentets position, har varit att det riskerar att kraftigt påverka den svenska modellen med våra lagar och kollektivavtal, vilket är helt oacceptabelt. Det har framförallt handlat om inkludandet av en definition av arbetstagare och arbetsgivare, något som vi inte har lagfäst i Sverige, och om att vi vill säkerställa att kollektivavtalen också i fortsättningen ska reglera den svenska arbetsmarknaden. Dessa problem har lösts i trepartsuppgörelsen mellan Europaparlamentet, ministerrådet och EU-kommissionen.

- *Vad innebär trepartsuppgörelsen om direktivet?*

Överenskommelsen mellan Europaparlamentet, ministerrådet och EU-kommissionen innebär först och främst att den svenska modellen med våra kollektivavtal bevaras. Uppgårelsen innebär också säkrare och tryggare anställningar för arbetstagare i hela Europa. I synnerhet för dem med osäkra anställningar, exempelvis införs ett tak för provanställningar på högst sex månader. Parlamentet lyckades också få igenom bättre skrivningar för att förhindra missbruk och fusk med så kallade nolltimmesavtal.

- *S i Europaparlamentet har inte lyft ett finger för att skydda den svenska modellen?*

Till skillnad från framförallt Moderaterna har vi deltagit aktivt i utskottsarbetet i Europaparlamentet när frågan har diskuterats och redan när EU-kommissionen presenterade sitt förslag kritiserade vi ansvarig kommissionär för bristande hänsyn till vår arbetsmarknadsmodell. Som tillförordnad ordförande för sysselsättnings- och sociala utskottet så deltog Marita Ulvskog aktivt i trepartsförhandlingarna mellan Europaparlamentet, ministerrådet och EU-kommissionen. Där har vi verkat för att

det går att hitta en bra kompromiss som förbättrar arbetsvillkoren i EU samtidigt som man respekterar varje lands arbetsmarknadsmodell, vilket vi alltså lyckats med.

- *När den sociala pelaren antogs restes farhågor om att det skulle öppna portarna för EU-lagstiftning inom det sociala området, är inte det precis det vi ser nu med arbetsvillkorsdirektivet?*

Vad gäller kopplingen till den sociala pelaren, är det korrekt att EU-kommissionen refererar till pelaren i sitt förslag men precis som all EU-lagstiftning har också arbetsvillkorsdirektivet sin grund i EU:s fördrag. Det framgår också tydligt i den sociala pelaren att EU ska värna de olika nationella modellerna och autonomi för parterna på arbetsmarknaden.

Fakta

- Under 2016 avsåg en fjärdedel av alla anställningsavtal atypiska anställningsformer, och de senaste tio åren har mer än hälften av alla nya arbetstillfällen varit atypiska.
- Befolkningsutvecklingen har lett till större mångfald i den arbetande befolkningen, medan digitaliseringen har lett till att nya anställningsformer uppkommit.
- Sedan 2014 har mer än fem miljoner arbetstillfällen skapats, varav nästan 20 % i nya anställningsformer.
- De nya anställningsformernas förmåga att anpassas till förändringar i ekonomin har gjort det möjligt att utveckla nya affärsmodeller, bl.a. i delningsekonomin, och har gjort det möjligt för personer som tidigare varit utestängda att ta sig in på arbetsmarknaden.
- Utvecklingen har emellertid också lett till instabilitet och allt lägre förutsägbarhet i vissa anställningsförhållanden, framför allt för arbetstagare i de mest otrygga situationerna.
- Omkring 4–6 miljon arbetstagare kallas vid behov och tillfälligt, och många av dem får inte veta särskilt mycket om när och hur länge de ska arbeta.
- Mer flexibla arbetsformer kan skapa osäkerhet om vilka rättigheter som gäller.

Den sociala pelaren

Socialdemokraterna vill:

- Att EU verkar för en bättre och tryggare välfärd i hela Europa. Dumpning av löner och villkor motverkas om alla unionsmedborgare har ett fullgott socialt skydd.
- Att medlemsländerna förstärker sina sociala ambitioner, i linje med den sociala pelaren som undertecknades i Göteborg 2017.
- Att den sociala pelaren ses som ett vägledningsdokument byggd på gemensamma värderingar, och inte som ett verktyg för harmonisering av frågor som är ett nationellt ansvar.

Vårt budskap:

- För att öka människors tillit till unionen behöver EU leverera konkreta resultat som gör människors vardag bättre. Ett rättvisare och mer socialt Europa måste vara själva kärnan i det arbetet.
- Den sociala pelaren ska ses som starten på en ny inriktning på EU-samarbetet. Pelaren tar sin utgångspunkt i rättigheter som vi socialdemokrater alltid har kämpat för – rättvisa arbetsvillkor, sociala skyddsnet, och livslångt lärande.
- Den sociala pelaren är inte, och ska inte vara, ett verktyg för harmonisering av frågor som medlemsländerna själva bestämmer över. Istället fungerar den som ett vägledningsdokument, byggd på gemensamma värderingar och principer.

Den sociala pelaren

- Ändrat fokus från nedskärningspolitik till att vara överens om att goda arbets- och levnadsvillkor är avgörande för tillväxt och välstånd som kommer alla till del

För oss socialdemokrater är det viktigt att driva på för ett socialt Europa, där arbetstagares rättigheter och människors livs- och arbetsvillkor prioriteras. Det är så vi skapar ett Europa som håller ihop, där vi konkurrerar med kunskap, innovationer som grön teknik och inte med låga löner och otrygga arbetsvillkor. Den sociala pelaren är en viktig pusselbit för att åstadkomma detta.

Socialdemokraterna vill:

- Vi vill se och verka för ett socialt Europa med den sociala pelaren som bas. Den bristande sociala välfärden i många av EU:s medlemsländer förorsakar problem på en gemensam arbetsmarknad. Lönedumpning och tiggeri följer i spåren av en misslyckad politik för social rättvisa och välfärd.
- Socialdemokraterna vill att den sociala pelare som undertecknades i Göteborg 2017 ska vara en förstärkning av medlemsstaternas sociala ambitioner. En fungerande inre marknad förutsätter ett gott socialt skydd för alla unionsmedborgare.
- Men det är också viktigt med att vara tydlig med vad den sociala pelaren faktiskt innebär. Den ska ses som ett vägledningsdokument byggd på gemensamma värderingar och principer, det är alltså inget verktyg för harmonisering av frågor som i huvudsak är nationellt ansvar, som t.ex. arbetsmarknad, utbildning och de sociala trygghetssystemen.

Vårt budskap

- Efter över ett decennium av ekonomiska svårigheter och nedskärningar i stora delar av Europa är det hög tid med ett annat fokus inom EU. Den sociala pelaren ska ses som starten på en ny inriktning på EU-samarbetet.

- Den sociala pelaren är ett gemensamt åtagande om de värderingar och rättigheter som vi socialdemokrater står för – från jämlikhet till socialt skydd, från rättvisa arbetsvillkor till livslångt lärande. Pelaren är ett viktigt steg på vägen mot ett mer socialt Europa, med inkluderande tillväxt, rättvisa arbetsvillkor och en stark social dialog.

- För att återupprätta förtroendet och framtidstron behöver EU:s medlemsstater och institutioner visa beslutsamhet och engagemang. Vi måste leverera konkreta resultat och göra människors vardag bättre. Ett rättvisare och mer socialt Europa måste vara själva kärnan i det arbetet.

- I Moderaternas Europa sätts alltid ekonomiska friheter framför grundläggande sociala rättigheter. Det är visionslöst och en farlig väg framåt för EU-samarbetet,

framförallt med de nationalistiska och populistiska vindarna som just nu blåser och där klyftorna i samhället ökar och den sociala ojämlikheten breder ut sig.

Det här har vi gjort:

- Socialdemokraterna har genom regeringen och framförallt Statsminister Löfven varit drivande i att få den sociala pelaren på plats. Statsminister Löfven, tillsammans med EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker, stod dessutom som värdar för toppmötet för rättvisa jobb och tillväxt i Göteborg där den sociala pelaren proklamerades.
- Inför antagandet av den sociala pelaren valde Europaparlamentet att på eget initiativ arbeta fram ett betänkande om den sociala pelaren. Under beredningen av det betänkandet har den socialdemokratiska delegationen varit aktiva och lagt ändringsförslag. Vi fick bland annat gehör för att i händelse av ändringar eller översyner av fördragen ska det införas ett socialt protokoll. Ett sådant protokoll skulle klargöra att varken ekonomiska friheter eller konkurrensregler har prioritet över grundläggande sociala rättigheter och sociala framsteg, och att sociala rättigheter ska ha företräde i händelse av konflikt. Även om det inte finns med något om detta i den sociala pelaren var detta ändå en viktig seger att få med det i Europaparlamentets betänkande.

Frågor & Svar

- *Vad innebär den sociala pelaren?*

Pelaren innehåller en rad frågor kopplade till den sociala välfärden och – inte minst – tryggheten i arbetslivet. Pelaren handlar om att sätta dessa frågor på den politiska agendan, men det är i huvudsak upp till de enskilda länderna att hitta lösningar som passar för just dem. Pelaren slår fast att EU tillsammans med medlemsländerna ska lyfta fram och följa upp utvecklingen kring frågor som livslångt lärande, jämställdhet, trygga anställningar, dialog mellan parterna och arbetsmiljö. Pelaren bygger på 20 principer som delas in i tre olika kategorier; (1) lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, (2) rättvisa arbetsvillkor och (3) social trygghet och social integration.

- *Hur ska den sociala pelaren följas upp också med tanke på att dess principer inte är bindande?*

Eftersom EU saknar befogenheter att besluta om merparten av principerna i den sociala pelaren är det upp till medlemsländer eller arbetsmarknadens parter att själva förverkliga dem. Men EU kommer ändå att följa upp detta arbete främst genom den så kallade ekonomiska planeringsterminen och den sociala resultattavlan. Den sociala resultattavlan mäter trender och utveckling hos medlemsstaterna inom 12 olika områden. Det handlar t.ex. om inkomst, utbildning och jämställdhet på arbetsmarknaden.

- *Den sociala pelaren är ett hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen?*

Nej, den sociala pelaren är inte ett hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen som framförallt M, KD och C vill hävda. Tvärtom framgår det mycket klart och tydligt i den sociala pelaren att EU ska värna de olika nationella modellerna och autonomi för parterna på arbetsmarknaden. Borgarnas farhågor är bara dimridåer för att undvika att diskutera de verkliga problemen på den europeiska arbetsmarknaden. Idag har vi en situation med utbredd konkurrens med låga löner, dåliga arbetsvillkor och farlig arbetsmiljö. Det är denna osunda konkurrens som är det verkliga hotet mot den svenska arbetsmarknadsmodellen.

- *Den sociala pelaren är en överstatlig europeisk programförklaring som riskerar att bana väg för maktförflyttning till EU och en överstatlig europeisk välfärdsstat?*

Pelaren är en politisk avsiktsförklaring som visar på en insikt om att EU och dess medlemsstater måste bryta med den ensidiga åtstramningspolitik som dominerat de senaste åren. Pelaren slår fast att anständiga löner, goda arbetsvillkor, bra arbetsmiljö och kontinuerlig kompetensutveckling är en förutsättning för hållbar och inkluderande tillväxt. För att åstadkomma lyfter man särskilt fram vikten av starka parter på arbetsmarknaden. Den sociala pelaren överför ingen ytterligare makt till EU i dessa frågor. Det kan endast ske genom en ändring av EU:s fördrag, för vilket det krävs att alla medlemsstater är överens. Pelaren är inte heller rättsligt bindande, utan ska genomföras i huvudsak av medlemsländerna själva.

- *Moderaterna säger att EU vill in och peta i vår arbetsmarknad, socialförsäkringar och föräldraförsäkring. Stämmer inte det?*

När det gäller arbetsmarknadslagstiftning så måste vi ibland förändra olika EU-förslag för att de bättre ska överensstämja med vår modell så som vi gjort med utstationeringsdirektivet och arbetsvillkorsdirektivet. Det ska vara svenska kollektivavtal som gäller i Sverige. Vi måste ha gemensamma regler i vissa avseenden eftersom att vi har en gemensam arbetsmarknad och inre marknad.

EU kan inte förändra våra socialförsäkringar, enligt fördraget är det helt upp till medlemsländerna att definiera vem som omfattas och på vilket sätt. Den lagstiftning som finns som handlar om socialförsäkringar handlar om att koordinera vilket lands regler som gäller när man reser mellan länder. Det är nödvändigt för den fria rörligheten.

EU har antagit minimilagstiftning om föräldraförsäkring vilket bland annat på sikt kommer innebära en rätt till två månaders föräldraförsäkring. Sverige har så pass generöst system att vi inte påverkas av den lagstiftningen. Vi gynnas bara av att EU för en ökad jämställdhet.

Fakta

- Den 17 november 2017 på det sociala toppmötet i Göteborg proklamerades den europeiska pelaren för sociala rättigheter.
- Pelaren bygger på 20 icke-bindande principer som delas in i tre kategorier; (1) lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, (2) rättvisa arbetsvillkor och (3) social trygghet och social integration. Det handlar bland annat om; rätt till utbildning och livslångt lärande; jämställdhet mellan könen; balans i arbetslivet mellan jobb och fritid; social trygghet; skäliga pensioner; stöd och boende till hemlösa och tillgång till grundläggande tjänster som vatten, renlighet och energi.
- Eftersom EU saknar befogenheter att besluta om merparten av principerna är det upp till medlemsländer eller arbetsmarknadens parter att själva förverkliga dem.
- Pelaren är ett viktigt politiskt steg som visar på en insikt om att ekonomisk politik och det sociala ansvarstagandet måste gå hand i hand.
- Den sociala pelaren har renderat mycket diskussion, både innan antagandet men också efteråt. Tyvärr har debatten många gånger präglats av osanningar och skrämselfpropaganda från framförallt den borgerliga sidan.
- Tvärt emot vad framförallt M, KD och C hävdar, innebär inte den sociala pelaren en maktöverföring till EU inom det socialpolitiska området. Pelaren innebär inte heller ett hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Utstationering och rättvisa villkor

Socialdemokraterna vill:

- Motverka att den fria rörligheten används som ett verktyg för att dumpa löner och villkor.
- Att de löner och villkor som gäller i ett land ska omfatta alla arbetstagare i det landet, oavsett varifrån de kommer.
- Att grundläggande rättighet för fackliga organisationer skrivs in i EU:s fördrag genom ett socialt protokoll. Så kan vi sätta stopp för att ekonomiska friheter får gå före arbetstagares rättigheter.

Vårt budskap:

- Konkurrens inom EU måste baseras på rättvisa villkor, innovation och utveckling. Det finns ingen vanlig människa som sitter hemma runt köksbordet och tycker att EU har tagit för mycket socialt ansvar.
- Det gör skillnad när socialdemokrater styr. Vi har ändrat lagar och enat EU kring att stärka arbetstagarnas ställning mot de internationella bolagen.
- Lika lön för lika arbete enligt svenska kollektivavtal borde vara en självklarhet för alla svenska partier. Det är verklighetsfrånvänt av Moderaterna och Sverigedemokraterna att inte ställa sig bakom det.

Rättvisa villkor och utstationeringsdirektivet

Lika lön för lika arbete

Det ska vara ordning och reda på svensk arbetsmarknad med rättvisa villkor. Svenska regler och kollektivavtal skall gälla på svenska arbetsplatser. Lika lön för lika arbete ska gälla. Vi ska ha en arbetsmarknad som styrs av starka ansvarstagande parter och konkurrens med kunskap och kompetens, inte med sämre löner och villkor.

Socialdemokraterna vill:

- Arbetet går vidare med att göra det nya utstationeringsdirektivet till verklighet. Exakt hur lagstiftningen ska tillämpas i sina detaljer går vidare genom utredning i riksdagen, det nya utstationeringsdirektivet träder i kraft 2020.
- De fackliga rättigheterna kommer idag alltid på andra plats efter ekonomiska friheter i EU, så vid en konflikt mellan de två går den fria rörligheten alltid före löntagarnas rättigheter. **De grundläggande fackliga fri- och rättigheterna måste därför skrivas in i EU:s fördrag om det revideras genom ett s k socialt protokoll** för att undvika rättsfall i EU-domstolen som inte prioriterar arbetstagarnas rättigheter.

Vårt budskap

Konkurrens inom EU måste baseras på rättvisa villkor, innovation och utveckling. Det är inte hållbart att medlemsländerna konkurrerar med varandra i en kamp mot botten. Det finns ingen vanlig människa som sitter hemma runt köksbordet och tycker att EU har tagit för mycket social ansvar. De borgerliga partier och SD är verklighetsfrånvända.

Lika lön för lika arbete enligt svenska kollektivavtal borde vara en självklarhet för alla svenska partier. Vi tycker det är oacceptabelt att människor ska behandlas annorlunda bara för att de kommer från ett annat land. De borgerliga partierna och SD håller på med skrämpropaganda istället för att ta itu med EUs verkliga problem.

Det här har vi gjort:

2017 rev den Socialdemokratiskt ledda regeringen upp Lex Laval så att svenska fackförbund alltid ska kunna kräva ett svenskt kollektivavtal, ytterst med stöd av stridsåtgärder.

Under 2018 enades europaparlamentet och rådet efter flera års förhandlingar om nya regler för utstationerad arbetskraft. Vårt parti har varit i spetsen för revideringen genom Ylva Johansson i ministerrådet och genom Marita Ulvskogs ordförandeskap i sysselsättnings och sociala utskott.

Frågor & Svar

- *Är det nya utstationeringsdirektivet ett hot mot den svenska modellen?*

Absolut inte. Vi har förändrat direktivet så att lön enligt svenska kollektivavtal ska gälla och att fackens möjlighet att ta till stridsåtgärder stärks. Detta är en framgång för den svenska modellen. Att de borgerliga partierna röstat emot förändringarna visar att de inte står bakom den svenska modellen.

- *Vissa säger att utstationeringsdirektivet är protektionism och att ni vill stänga gränserna?*

Den fria rörligheten är en av EU:s största framgångar och bidrar till fler jobb. Både S och fackföreningsrörelsen har välkomnat den inre marknaden. Men en gemensam marknad kräver gemensamma spelregler. Alla som jobbar i Sverige ska ha lika bra avtal och villkor, oavsett var de kommer ifrån. Seriösa företag ska inte konkurreras ut av oseriösa. Det är rimliga krav och bygger inga murar.

- *Är inte utstationeringsdirektivet en ohelig allians som har bildats av socialister och högerextrema politiker?*

Vi är för den fria rörligheten men den får inte användas som ett verktyg för att utnyttja människor eller för att dumpa löner och villkor på arbetsmarknaden. Högerextrema politiker har överhuvudtaget inte varit med i processen för att förbättra lagstiftningen. Vi kan inte hindra att högerextrema politiker i enstaka fall röstar med oss. I SDs fall röstade ursprungligen en av dem med oss och en av dem med de borgerliga partierna. Lundgren ändrade så småningom sin röst till att vara för.

- *Öppnar ni inte Pandoras ask med ett socialt protokoll? – Ni kommer aldrig att få igenom det som ni vill, andra länder har en annan syn på vad som är sociala frågor, det kommer leda till att EU styr över svensk arbetsmarknad.*

Svensk arbetsmarknad påverkas redan av beslut i EU/EU-domstolen. Vi måste arbeta tillsammans i EU för att införa regler som gör att vi kan sätta löntagarna före marknaden. Europafacket står bakom kravet på ett socialt protokoll.

Fakta

- Under 2017 anmäldes 72552 utstationerade arbetstagare till Arbetsmiljöverket, en ökning med 52% med föregående år.
- I genomsnitt befann sig 10 300 utstationerade arbetstagare i Sverige varje månad under 2017
- Av alla utstationeringar i Sverige, varar 50 % i mindre än tre månader.
- Majoritet av de utstationerade finns inom bygg- eller tillverkningsbranschen.

Laval:

- 2004 fick det Lettiska byggföretaget Laval uppdraget att rusta upp skollokaler i Vaxholm. Byggnads ville att de anställda skulle få samma villkor som andra på svensk arbetsmarknad. Laval sa nej till att teckna kollektivavtal, pga avtal med det lettiska facket. Eftersom villkoren i det avtalet var klart sämre än vad som gäller för anställda i Sverige satte Byggnads företaget i blockad.
- Fallet gick till AD och sedan i EG-domstolen. Laval domen föll i EG-domstolen 2007 och slog fast att Byggnads gick för långt i sin blockad och att den svenska utstationeringslagen förhindrar att facket hävdar likvärdiga kollektivavtal för svenska och utländska företag verksamma i Sverige.
- Ett riksdagsbeslut som följde på domen (på den borgerliga regeringens initiativ) inskränkte bl a fackens möjligheter till stridsåtgärder mot utländska företag.
- Både ILO och Europarådet kritiserade lagändringarna som den förra borgerliga regeringen genomdrev efter Laval.

Utstationeringsdirektivet:

- Det nya reviderade direktivet innebär att lön enligt svenska kollektivavtal gäller för utstationerade arbetskraft i Sverige.
- Fackliga rättigheter stärks genom en så kalla monti-klausul som innebär att facken alltid kan ta till stridsåtgärder.

Arbetsmiljö

Socialdemokraterna vill:

- Att ett nytt direktiv kommer på plats som skyddar arbetstagare mot reproduktionsstörande medel. Idag täcks inte dessa ämnen av den strängaste lagstiftningen på arbetsmiljöområdet.
- Se skarpare reglering för att begränsa arbetstagares exponering mot cancerframkallande ämnen.
- I den mån det behövs, strama åt reglering generellt som rör kemisk säkerhet på arbetsplatser.

Vårt budskap:

- Företag ska inte kunna förbättra sin konkurrenskraft genom att tumma på säkerheten på arbetsplatserna.
- Cancer är den främsta orsaken till arbetsrelaterade dödsfall i EU. Det är helt oacceptabelt. Ingen ska behöva dö på grund av sitt jobb. Det behövs skarpare reglering för att begränsa exponeringen mot cancerframkallande och reproduktionsstörande ämnen på arbetsplatserna.
- Ekonomin stärks med investeringar i arbetsmiljö. Att ha välmående och trygg personal är en avgörande konkurrensfaktor.

Arbetsmiljö

Ingen ska dö eller få cancer på jobbet!

Vi måste ha en bra gemensam lägsta nivå inom EU så att vi inte riskerar att konkurrera med usla villkor. Inte bara med låga löner utan också med människors hälsa. Inom EU ska vi konkurrera med kunskap och färdigheter, inte genom social dumping.

Socialdemokraterna vill:

-Vi vill fortsätta den ambitiösa revideringen av carcinogen och mutagendirektivet.

-Även ytterligare lagstiftning kan komma på tal så som revidering av direktivet om kemisksäkerhet på arbetsplatsen.

-Vi vill se ett nytt direktiv för skydd mot reproduktionsstörande medel och skydd för personal i sjukvårdssektorn som utsätts för farliga mediciner. Arbetstagare måste få ett bättre skydd mot reproduktionsstörande ämnen. Idag täcks inte dessa ämnen av den strängaste lagstiftningen på arbetsmiljöområdet.

Vårt budskap

- Cancer är den främsta orsaken till arbetsrelaterade dödsfall i EU. Vi vill därför driva på för att ytterligare skärpa reglerna när det gäller cancerframkallande och reproduktionsstörande ämnen på arbetsplatserna. Brister i arbetsmiljö och arbetarskydd får aldrig användas för att pressa priser i syfte att stärka konkurrenskraften. Skyddet av löntagarna inom unionen måste skärpas.
- Vi ser hur inte minst utländsk arbetskraft tvingas arbeta under väldigt dålig arbetsmiljö, med mindre säkerhetstänk och ibland till och med bo på arbetsplatsen. Eftersom vi står för att schysta svenska villkor ska gälla för alla som arbetar i vårt land är det viktigt att motarbeta att människor utnyttjas och får arbeta i en dålig arbetsmiljö.
- Investeringar i arbetsmiljö är en förutsättning för svensk ekonomi. För företagen är arbetsmiljön viktig för att i längden kunna upprätthålla konkurrenskraften. Att ha välmående och trygg personal är en avgörande konkurrensfaktor. EU kan bidra till rättvisare konkurrens.
- Långsiktig stabilitet i de offentliga finanserna förutsätter att sjuktalen är låga och att fler orkar jobba till ordinarie pensionsålder. Utan förbättrad

arbetsmiljö är detta inte möjligt.

- Göra det lättare att följa reglerna istället för att urholka skyddet.

Det här har vi gjort:

-Under den gångna mandatperioden har CMD-direktivet skärpts tre gånger. Sammanlagt har 24 ämnen fått nya gränsvärden. Bland annat trädamm, kvartsdamm, sexvärt krom och dieselavgaser. Marita Ulvskog har varit ansvarig för den första revideringen för hela parlamentet, och de senare två som ansvarig för sin politiska grupp i förhandlingarna.

-I den första förhandlingen lyckades även parlamentet med Ulvskog i spetsen skärpa arbetstagarnas rätt till hälsokontroller om de utsatts för farliga ämnen även efter att de lämnat sin arbetsplats.

-Den S-ledda regeringen har gradvis ökat satsningarna på arbetsmiljöverket efter många års nedskärningar efter alliansregeringen. Framförallt drabbade nedskärningarna inspektionerna.

Frågor & Svar

- *Skapar inte satsningar på arbetsmiljö inom EU onödig byråkrati och begränsar konkurrenskraften?*

En rättvisare spelplan för hela EU kommer förbättra svenska företags möjlighet att konkurrera. Det är viktigt att göra det lättare att följa reglerna istället för att urholka skyddet. Annars riskerar vi en situation där Sverige måste sänka sina ambitioner för att kunna konkurrera. Vi ska inte konkurrera med människors liv. En god arbetsmiljö är inte onödig byråkrati utan en förutsättning för ett gott arbetsliv och ekonomin.

- *Arbetsmiljön är en nationell angelägenhet. Vill S att EU ska bestämma över de svenska arbetsplatserna?*

Vi är för gemensamma ansträngningar för en bättre arbetsmiljö för att vi inte ska konkurrera med farliga villkor. EUs arbetsmiljölagstiftning är minimilagstiftning, Sverige kan alltid gå längre och det ska vi göra. SDs nuvarande position att Sverige ensamt ska sätta sina gränsvärden är verklighetsfrämmande. Det är vansinne att rösta emot att vanligt folk ska vara säkrare på jobbet.

Fakta

- Arbetsplatsolyckorna i Sverige ökar för femte året i rad.
- Varje vecka inträffar en olycka så allvarlig att en människa dör på sin arbetsplats i Sverige.
- Cancer är orsaken till 53% av arbetsplatsrelaterade dödsfall inom EU och andra utvecklade länder.
- Inom EU produceras 30 miljoner ton av cancerframkallande och reproduktionsstörande ämnen.
- Årligen uppskattats 80,000 personer dö av arbetsrelaterad cancer i EU, betydligt fler insjuknar. Över tre miljoner arbetstagare är utsatta för dessa ämnen.
- SD röstade emot den andra revideringen av direktivet som skyddar arbetstagare ifrån cancerframkallande ämnen. Fjellner röstade som ensam ledamot i sin grupp emot den första revideringen,.
- 2014 röstade M för REFIT (regelföränklingsagendan) som hade undantagit 99% av all europeiska företag ifrån EUs arbetsmiljöregler.